

Kdaj o priznanju nemško govoreče manjšine v Sloveniji?

* * *

V Pismih bralcev v Sobotni prilogi 16. marca je bila v prispevku z zgornjim naslovom omenjena družina Vošnjak/Woschnagg. Vošnjaki so sredi 18. stoletja v Šoštanju ustanovili usnjarsko delavnico, iz katere sta izšli dve veji šoštanjskih Vošnjakov (vir: A. Gačić), ki sta v kasnejših rodovih prešli na industrijski način proizvodnje. V prvi veji so se usnjarju Mihaelu (1804–1879) in soprogi Jožefi Križan (Krischan) med otroci rodili trije uspešni sinovi: zdravnik, pisatelj in politik dr. Josip Vošnjak (1834–1911), inženir, politik in oče

hranilništva pri nas Mihael Vošnjak (1837–1920) ter industrialec Franz Xaver Woschnagg (1832–1912). Prva dva brata narodno zavedna Slovenca, tretji brat Franc Xaver pa je bil najprej narodnostno neopredeljen, kasneje pa vedno bolj nemško usmerjen. Sin inženirja Mihaela Vošnjaka je bil znani pravnik, diplomat in politik dr. Bogumil Vošnjak (1882–1959).

Dr. Bogumil Vošnjak je menil, da so Vošnjaki pred Turki pribežali v slovenske dežele iz Bosne v prvi polovici 16. stoletja. Od tod zato izpeljujejo družinski priimek Bošnjak, pisan v različnih variantah, kot so Boshnak, Wožnak, Woschnak, Vošnjak, Vošnak, Woshnagg itd. Sprememba B v W pri pisanju slovenskih priimkov na nemški način je zelo pogosta (npr. Bohinc/Wohinz), prav tako pa sprememba končne črke k v gg. Na primer v priimkih avstrijskega kanclerja von Schuschnigga (Šušnika), ministra v avstro-ogrski vladi von Tschabuschnigga (Čabušnika) ali štajerskega deželnega glavarja Blagatinschegga (Blagatinšek) von Kaserfelda, ki so vsi slovenskega izvora, prva dva s sedanje avstrijske Koroške.

Starejša sestra treh bratov Vošnjakov Marija (roj. 1830) se je poročila z očetovim bratrancem Vincencem Vošnjakom (Woshnakom) iz druge veje Vošnjakov; iz tega zakona je izšel industrialec in politik Ivan Vošnjak (1851–1933), narodno zaveden Slovenec. S pomočjo njegove elektrarne so v Šoštanju dobili elektriko. Po bankrotu Ivana Vošnjaka leta 1908 je njegovo podjetje na koncu prevzel njegov stric in hkrati mali bratranec ter poslovni tekmelec Franc Xaver Woschnagg.

Hans in Franz Woschnagg, sinova Franza Xaverja Woschnagga, sta se ponemčila, prvi je kot poslanec kratek čas zastopal nemško stranko v štajerskem deželnem zboru. Na tem mestu bi se lahko spomnili besed pisatelja Janka Kersnika, ko je baron Jožef Schwegel (Švegel), v mladosti slovenski literat, postal voditelj kranjskih Nemcev v deželnem zboru: »Škoda, da mož ni ostal naš. Žalostno, a veselo obenem je pa vendar to, da vse nemštvo na Kranjskem voditeljem ne more dobiti pravega Nemca in kar je odličnejših mož v naši 'častiti (nemški) opoziciji', vsi so po rodu Slovenci.« Še en Ivan, namreč Šveglav nečak Ivan Krizostom Švegel, je kot avstro-ogrski diplomat nosil ime Hans (Schwegel), kot diplomat Kraljevine SHS/Jugoslavije pa Ivan Krizostom Švegel.

Med obema vojnama je Woschnaggovo tovarno upravljal Franzev sin Herbert, vnuk Franza Xaverja. Leta 1944 so nemški okupatorji zaplenili tovarno, Herberta pa nekaj kasneje poslali v Dachau. Po vojni je revolucionarna oblast še enkrat zaplenila (nacionalizirala) tovarno. O žalostni usodi njenih lastnikov (in v končni fazi tudi žalostni usodi tovarne), podobni usodi pomembnega dela naše predvojne elite, ne glede na narodnost, je bilo zapisano v sestavku pod zgornjim naslovom. Odstranitev pomembnega dela predvojne gospodarske, kmečke in intelektualne elite (in na ta način tudi njihovih potomcev) je verjetno glavni vzrok, zaradi katerega se Slovenija še po tridesetih letih od osamosvojitve po razvitosti in dohodku per capita niti od daleč ne more približati sedanji Republiki Avstriji in priti na mesto, kjer smo nekoč že bili.

dr. Aleš Iglič,
Ljubljana